Utbildningsutskottets betänkande 1985/86:15

om anslag till svensk undervisning i utlandet, m. m. (prop. 1985/86:100)

UbU
1985/86:15

Åttonde huvudtiteln

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1985/86:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkterna B 13 Bidrag till svensk undervisning i utlandet m. m., B 14. Sameskolor B 15. Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader, B 16. Specialskolan m. m.: Utrustning m. m., B 17. Bidrag till driften av särskolor m. m. och B 18. Kostnader för viss personal vid statliga realskolor jämte motioner.

1. Bidrag till svensk undervisning i utlandet m. m.

Regeringen har under punkt B 13 (s. 104–106) föreslagit riksdagen

1. att godkänna vad som i propositionen har förordats om förlängning av försöksverksamheten vid internationell skola,

2. att till Bidrag till svensk undervisning i utlandet m. m. för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 29 052 000 kr.

Motionerna

1985/86:Ub213 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

11. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om en skyndsam översyn av statsbidragen till lärarlöner vid utlandsskolorna.

1985/86:Ub272 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om översyn av bidrag till svensk undervisning i utlandet.

1985/86:Ub303 av Margareta Andrén (fp) och Elver Jonsson (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en total översyn av statsbidragen till svensk undervisning utomlands.

Utskottet

Statsunderstödd svensk undervisning i utlandet anordnas i fyra former, nämligen utlandsskola, korrespondensundervisning, kompletterande svensk undervisning och undervisning vid internationell skola. Statsbidrag utgår

1 *Riksdagen 1985/86. 14 saml. Nr 15*

enligt förordningen (1978:591) om statsbidrag till svensk undervisning i utlandet. Till huvudmannen för utlandsskola utgår bidrag för lärarlöner och för del av lokalkostnader samt ett särskilt driftbidrag. Vad gäller övriga former av svensk undervisning i utlandet utgår bidrag huvudsakligen till lönekostnader.

En försöksverksamhet t. o. m. läsåret 1985/86 med undervisning i ämnet Swedish Culture vid internationell skola föreslås i budgetpropositionen få utsträckas till att omfatta även läsåret 1986/87. Utskottet har ingen erinran mot förslaget.

Utskottet har inte heller något att erinra mot medelsberäkningen under anslaget och tillstyrker att de av regeringen begärda medlen beviljas.

Statsbidraget till kostnaderna för löner till lärare vid svensk undervisning i utlandet utbetalas i svensk valuta. Av budgetpropositionen framgår att Svenska utlandsskolors förening och Svenska arbetsgivareföreningen i skrivelser påtalat att statsbidraget urholkats under senare år, bl. a. till följd av devalveringar av den svenska kronan. Det har anförts att statsbidraget bör utgå efter levnadskostnadsnivån i resp. land. Vidare har skolöverstyrelsen (SÖ) redovisat att man gjort en kartläggning av utlandsundervisningen samt föreslagit en höjning av schablonbeloppen för statsbidrag till lärares flyttningskostnader.

Föredragande statsrådet anger i sammanhanget att han anser att bestämmelserna bör ses över med hänsyn till den betydelse tillgången till svensk undervisning i utlandet i vissa fall har, bl. a. för svenska exportföretag. Han avser att senare föreslå regeringen att ge SÖ i uppdrag att göra en sådan översyn.

I tre motioner tas upp frågor som rör den aviserade översynen.

Enligt motion 1985/86:Ub213 (fp) yrkande 11 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att SÖ nu bör få i uppdrag att skyndsamt göra en översyn av statsbidragen till lärarlöner vid utlandsskolorna. I motion 1985/86:Ub303 (fp) begärs en total översyn av statsbidragen till svensk undervisning utomlands. Motionärerna hänvisar bl. a. till uppgifter från Svenska utlandsskolors förening och nämner att mindre än hälften av utlandsskolornas hela budget täcks av statsbidrag. Resterande kostnader måste därför betalas genom terminsavgifter och av huvudmännen. I motion 1985/86:Ub272 (vpk) yrkande 10 uttalas att bestämmelserna bör ses över men inte med angiven motivering. Motionärerna delar inte uppfattningen att statsbidrag till skolor i utlandet kan motiveras av t. ex. svenska företags utlandsinvesteringar. Enligt deras uppfattning bör statsbidragen främst kopplas samman med sådan undervisning som föranleds av samhälleliga åtaganden i andra länder.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Enligt vad utskottet inhämtat om den aviserade översynen av bidragsbestämmelserna skall SÖ:s uppdrag vara fullgjort senast den 1 mars 1987. Utskottet har vidare erfarit att de tidigare nämnda skrivelserna i ärendet kommer att fogas till översynsuppdraget. Utskottet utgår från att de problem som angetts i skrivelserna och som iakttagits vid SÖ:s kartläggning m. m. av utlandsundervisningen blir behandlade i översynen. Med det anförda

avstyrker utskottet motionerna 1985/86:Ub213 yrkande 11 och Ub303.

Vad därefter gäller den i motion 1985/86:Ub272 yrkande 10 kritiserade motiveringen för översynen vill utskottet erinra om statsbidragsförordningens bestämmelser om elevers behörighet till svensk undervisning i utlandet (jfr. prop. 1977/78:100, UbU 1977/78:18, rskr. 1977/78:205). Enligt dessa bestämmelser skall statsbidrag utgå endast för de elever för vilka gäller att åtminstone en av föräldrarna är svensk medborgare och att åtminstone en av dem vistas i utlandet på grund av tjänstgöring vid svensk myndighet eller organisation, tjänstgöring vid internationell organisation, tjänstgöring i företag med nära anknytning till Sverige, studier eller forskning för vilka studiemedel, stipendier eller lön utgår, kulturarbete på vilket vederbörandes huvudsakliga försörjning beror eller verksamhet i utlandet som i övrigt bedöms väsentlig för det svenska samhället.

Utskottet, som anser att riksdagens tidigare beslut om elevers behörighet till svensk undervisning i utlandet bör ligga fast, avstyrker bifall till motion 1985/86:Ub272 yrkande 10.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *förlängning av försöksverksamheten vid internationell skola*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

2. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen till *Bidrag till svensk undervisning i utlandet m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 29 052 000 kr.,

3. beträffande *översyn av statsbidragen till svensk undervisning i utlandet*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub213 yrkande 11, 1985/86:Ub303 och 1985/86:Ub272 yrkande 10.

2. Sameskolor

Regeringen har under punkt B 14 (s. 107–111)
dels berett riksdagen tillfälle

1. att ta del av vad som i propositionen anförts om försöksverksamhet med sameskola i Kiruna,

dels föreslagit riksdagen

2. att till Sameskolor för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 14 342 000 kr.

Motionen

1985/86:Ub221 av Per-Ola Eriksson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatt undervisning vid sameskolan i Lannavaara.

Sameskolor finns i Karesuando, Lannavaara, Gällivare, Jokkmokk, Arjeplog, Tärnaby och Ånge. Innevarande läsår förekommer undervisning i årskurserna 1–6. Vid sameskolan i Arjeplog är driften nedlagd. I stället pågår försöksverksamhet med integrerad samisk undervisning vid grundskolan i Arjeplog. Samisk högstadieundervisning förekommer i Gällivare där den samordnas på försök med grundskolans högstadium i kommunen. I Kiruna anordnas sameskola på försök.

I budgetpropositionen anförs att försöksverksamheten med sameskola i Kiruna igångsattes höstterminen 1985 trots att elevantalet inte uppgick till föreskrivet antal om minst tolv elever i årskurserna 1–3. Regeringen beslutade senare att verksamheten ändå fick genomföras. Föredragande statsrådet förordar nu att sameskolan i Kiruna under läsåret 1986/87 får omfatta årskurserna 1–4 förutsatt att elevantalet blir tillräckligt. Han beräknar kostnadsökningen för utbyggnaden av verksamheten till 85 000 kr.

Utskottet föreslår att riksdagen utan erinran lägger till handlingarna vad föredragande statsrådet anfört om försöksverksamhet med sameskola i Kiruna.

Sameskolan i Lannavaara är den enda skolan på orten. Samtliga skolbarn bosatta i Lannavaara går i sameskolan. Innevarande läsår finns fjorton elever vid skolan. Flertalet av dessa elever har befriats från undervisning i samiska. Den närmast belägna grundskolan är Kiruna kommuns grundskola i Övre Soppero med ett tjugutal elever, varav de flesta är barn till samer. Avståndet mellan Lannavaara och Övre Soppero är 16 km.

Skolöverstyrelsen (SÖ) har – i enlighet med ett av sameskolstyrelsens två alternativa förslag – föreslagit att sameskolan i Lannavaara skall läggas ned fr. o. m. läsåret 1986/87 samt att försöksverksamhet med integrerad samisk undervisning anordnas vid grundskolan i Övre Soppero. Föredragande statsrådet delar SÖ:s uppfattning. Skolans elever kan i fortsättningen enligt hans åsikt förväntas få sin undervisning vid Kiruna kommuns grundskola i Övre Soppero, om de inte väljer att gå i annan sameskola. Statsrådet avser att senare föreslå regeringen att uppdra åt statens förhandlingsnämnd att träffa avtal med Kiruna kommun om sameundervisning vid grundskolan i Övre Soppero.

En fortsatt undervisning vid sameskolan i Lannavaara föreslås i motion 1985/86:Ub221 (c). Motionären anför bl. a. att befolkningen i Lannavaara, en av landets nordligaste byar, genom en rad initiativ på senare år har lyckats skapa en positiv utveckling av orten. Få åtgärder är, enligt motionen, så ägnade att definitivt skada möjligheterna till återhämtning i glesbygdsområden som nedläggning av skolenheter. Befolkningen vill, anges det, att skolan skall behållas i ytterligare fem år och att därefter en förnyad bedömning görs. Motionären anser att kultur-, utbildnings- och glesbygdspolitiska skäl talar för att befolkningens önskemål bör tillgodoses.

Utskottet noterar att sameskolstyrelsen i anslagsframställningen uttalat att en med grundskolan samordnad sameundervisning i Lannavaara – Sopperoområdet kan bedrivas enligt två alternativ, antingen i Övre Soppero eller i både Övre Soppero och Lannavaara. Enligt styrelsen ankommer det på

Kiruna kommun som föreslås bli huvudman för verksamheten att efter samråd med sameskolstyrelsen och sameföräldrarna fastställa organisationen.

I dagens läge synes enligt utskottets mening mycket tala för att sameskolan i Lannavaara läggs ned den 1 juli 1987. Själva beslutet om nedläggning bör dock anstå, så att lokala och regionala skolmyndigheter ännu en gång får överväga om det är möjligt att, i enlighet med ett av sameskolstyrelsens förslag, anordna grundskoleundervisning med samiska inslag i Lannavaara. Om så blir fallet bör regeringen uppdra åt statens förhandlingsnämnd att träffa erforderligt avtal med Kiruna kommun beträffande sådan sameundervisning.

Utskottets ställningstagande innebär att medel för sameskolan i Lannavaara måste beräknas för budgetåret 1986/87. Mot medelsberäkningen i övrigt har utskottet inget att erinra.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *försöksverksamhet med sameskola i Kiruna*
att riksdagen utan erinran lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1985/86:100,

2. beträffande *anslagsbeloppet*
att riksdagen till *Sameskolor* med anledning av proposition 1985/86:100 och motion 1985/86:Ub221 för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 14 985 000 kr. samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om sameundervisning m. m. i Lannavaara.

3. Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader

Regeringen har under punkt B 15 (s. 111–115) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i propositionen har förordats om förlängning av bestämmelserna om beräkning av lärarresurser,

2. till Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 195 605 000 kr.

Motionen

1985/86:Ub273 av Björn Samuelson m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett resurscentrum för elever med rörelsehinder vid Bräcke Östergård.

Utskottet

Bland de riksrekryterande specialskolorna fungerar som ett specialpedagogiskt resurscentrum Tomtebodaskolan i Solna för synskadade, Ekeskolan i Örebro för synskadade elever med allvarligare tilläggshandikapp, Åsbackaskolan i Gnesta för hörselskadade elever med ytterligare handikapp och Hällsboskolan i Sigtuna för barn med tal- och språkstörningar. Till dessa resurscentra kan föräldrar, lärare och elever vända sig för att få råd och hjälp.

och dit kan man komma under kortare eller längre tid för information, diagnostisering eller träning.

I motion 1985/86:Ub273 (vpk) framhålls att Bräcke Östergård i Göteborg, om statliga medel tillfördes, skulle kunna fungera som resurscentrum för elever med rörelsehinder på motsvarande sätt som t. ex. Tomtebodaskolan gör för de synskadade. Särskilt hänvisar motionärerna till möjligheten till fortbildning där av lärare som undervisar rörelsehindrade elever i grundskolan.

Utskottet vill med anledning av motionen erinra om att traditionen i fråga om undervisning av rörelsehindrade elever är en annan än den för syn- och hörselskadade elever. För de rörelsehindrade barnen finns inte någon statlig specialskola. Dessa barn fick tidigare sin undervisning vid olika regionala institutioner inom sjukvårdsområdet. Numera undervisas de antingen integrerade i vanliga klasser eller i specialklasser inom det allmänna skolväsendet.

Enligt vad utskottet inhämtat fungerar Bräcke Östergård i Göteborg som västra sjukvårdsregionens institution för habilitering av barn och ungdomar med rörelsehinder. Huvudman för Bräcke Östergård är stiftelsen Bräcke Diakonigård. Enligt avtal mellan stiftelsen och sjukvårdshuvudmännen i regionen erhåller stiftelsen av dessa full kostnadstäckning för verksamheten.

Frågan om bl. a. Bräcke Östergårds framtida roll behandlades av integrationsutredningen i dess slutbetänkande (SOU 1982:19). Föredragande statsrådet anförde i proposition 1983/84:27 om åtgärder för elever med handikapp i det allmänna skolväsendet m. m. att han delade utredningens uppfattning att det kunnande som finns vid institutioner av detta slag borde tas till vara i större utsträckning än tidigare. Statsrådet betonade i sammanhanget vikten av ett samarbete mellan länsskolnämndernas konsulenter för rörelsehindrade elever (RH-konsulenter) och sakkunniga på institutionerna, framför allt vad gäller information i båda riktningar om forskning och metodutveckling. Vad statsrådet anfört föranledde ingen erinran från utskottet (UbU 1983/84:8). Det kan tilläggas att antalet RH-konsulenter enligt förslag i budgetpropositionen under anslaget B 2. Länsskolnämnderna ökas från 17 till 20.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 1985/86:Ub273.

Regeringen förordar fortsatt försöksverksamhet även budgetåret 1986/87 i fråga om tilldelning av lärarresurser vid specialskolan m. m. Utskottet har inte något att invända däremot eller mot vad som i övrigt anförts under förevarande anslagsrubrik och föreslår att riksdagen anvisar begärda medel.

Utskottet hemställer

1. beträffande *resurscentrum vid Bräcke Östergård för elever med rörelsehinder*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub273,

2. beträffande *förlängning av bestämmelserna om beräkning av lärarresurser*

att riksdagen godkänner vad som har förordats i proposition 1985/86:100,

3. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen till *Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 195 605 000 kr.

4. Specialskolan m. m.: Utrustning m. m.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 16 (s. 115–116) och hemställer

att riksdagen till *Specialskolan m. m.: Utrustning m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 7 475 000 kr.

5. Bidrag till driften av särskolor m. m.

Regeringen har under punkt B 17 (s. 116–120) föreslagit riksdagen att

1. godkänna vad som i propositionen har förordats om ändrat resurstilldelningssystem för särskolan,

2. godkänna vad som i propositionen har förordats om bidrag till lokal skolutveckling,

3. godkänna vad som i propositionen har förordats om ändrade utbetalningsregler för bidrag till driften av särskolan,

4. till Bidrag till driften av särskolor m. m. för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 611 273 000 kr.

Motionerna

1985/86:Ub274 av Björn Samuelson (vpk) och Bo Hammar (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om en plan för snabbast möjliga utbyggnad av pedagogiskt stöd till vissa handikappade.

1985/86:Ub297 av Gunnel Jonäng (c) vari yrkas att riksdagen uttalar att inga undantag får göras i utvecklingsstördas rätt till undervisning.

1985/86:Ub818 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till socialförsäkringsutskottet remitterade motionen 1985/86:Sf 283 – såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om ändring i skollagen som ger psykiskt utvecklingsstörda rätt att fullfölja en påbörjad yrkesutbildning även efter 23 års ålder,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om skolöverstyrelsens tillsynsansvar för särskolan.

Utskottet

Medel under anslaget Bidrag till driften av särskolor m. m. har tidigare beräknats under femte huvudtiteln. Det fulla ansvaret inom regeringskansliet för särskolan förs den 1 juli 1986 över från socialdepartementet till utbildningsdepartementet, varför anslaget för nästa budgetår tas upp under åttonde huvudtiteln.

Enligt riksdagens beslut (prop. 1984/85:176, SoU 1984/85:27, rskr. 1984/85:386) skall förskolan fr. o. m. den 1 juli 1986 inte längre ingå i särskolan. Under förevarande anslag beräknas därför inga medel till lönekostnader för tjänster som lärare på förskolestadiet. Medel för dessa tjänster beräknas även för nästa budgetår under femte huvudtiteln.

I budgetpropositionen förordas att ett nytt statsbidragssystem införs för särskolan fr. o. m. budgetåret 1986/87. Resurstilldelningssystemet föreslås vara elevbaserat. Bidraget består av grundresurs och tilläggsresurs för speciella verksamheter samt en av länsskolnämnden behovsprövad kompletteringsresurs. Även kommun, enskild, förening eller stiftelse bör kunna få statsbidrag om särskilda skäl föreligger.

Enligt föredragande statsrådet bör särskilt bidrag fr. o. m. nästa budgetår utgå till lokal skolutveckling i likhet med vad som gäller för bl. a. grundskolan. Statsrådet förordar att bidraget beräknas till 2,24 % av lönebidraget.

Föredragande statsrådet erinrar om att statsbidraget till särskolan utbetalas i form av förskott och slutreglering. Förskottet betalas ut i början av oktober under det redovisningsår för vilket bidrag utgår. I enlighet med vad som gäller för statsbidrag till grundskolan förordas nu att utbetalningsreglerna ändras så att bidrag i form av förskott betalas ut månadsvis under oktober t. o. m. juni, vilket får till följd minskade ränteutgifter för staten. Statsrådet beräknar de minskade ränteutgifterna till ca 12 milj. kr. för budgetåret 1986/87.

Utskottet tillstyrker vad föredragande statsrådet förordat om ändrat resurstilldelningssystem för särskolan, bidrag till lokal skolutveckling och ändrade utbetalningsregler för bidrag till driften av särskolan.

Regeringen beräknar under anslaget ett sammanlagt medelsbehov för budgetåret 1986/87 om 611 273 000 kr. Utskottet har inte något att invända mot den i budgetpropositionen redovisade medelsberäkningen och föreslår att riksdagen anvisar begärda medel.

I motion 1985/86:Ub274 (vpk) föreslås att riksdagen hos regeringen hemställer om en plan för snabbast möjliga utbyggnad av *pedagogiskt stöd till vissa handikappade*. Enligt motionen avses särskilt *utvecklingsstörda barn med tilläggshandikapp* som undervisas i särskolan i stället för i specialskolor för flerhandikappade. Motionärerna anför att den nuvarande stödorganisationen i flertalet fall inte gäller för utvecklingsstörda.

Utskottet vill mot bakgrund av motionsyrkandet peka på följande förhållanden.

För regional samverkan i fråga om undervisning för elever med handikapp är landet indelat i fem planeringsregioner med Malmö, Göteborg, Solna, Örebro och Umeå som huvudorter. I varje region finns det en planeringsberedning, som är knuten till den länsskolnämnd som finns på regionens huvudort. Planeringsberedningen har till uppgift att samordna insatserna i regionen för i första hand elever med handikapp i grundskolan, sameskolan, specialskolan och gymnasieskolan. Beredningen skall planera så att befintliga resurser utnyttjas på bästa möjliga sätt.

Riksdagen antog våren 1985 en ny lag om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl. som skall träda i kraft den 1 juli 1986 (prop.

1984/85:176, SoU 1984/85:27, rskr. 1984/85:386). I samband därmed beslutades att även insatser för flerhandikappade elever i särskolan skall ingå i arbetsområdet för planeringsberedningarna.

Fr. o. m. läsåret 1986/87 skall tio lärartjänster för undervisning av blinda resp. döva psykiskt utvecklingsstörda, som finns i landstingskommunerna och för vilka statsbidrag utgår, föras över till de länsskolnämnder där planeringsberedningar är inrättade. Medel för dessa tjänster har i budgetpropositionen beräknats under anslaget B 2. Länsskolnämnderna. Med hänvisning till vad som redovisats föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub274.

Frågan om *utvecklingsstördas rätt till undervisning* tas upp i två motioner. Enligt motion 1985/86:Ub297 (c) bör riksdagen uttala att inga undantag får göras i denna rätt. I motion 1985/86:Ub818 (fp) yrkande 2 (med motivering i motion 1985/86:Sf283) begärs ett uttalande om skolöverstyrelsens tillsynsansvar för särskolan. I båda motionerna anförs att det inträffat att utvecklingsstörda elever inte fått undervisning i särskola under en längre tid på grund av brist på elevassistenter.

Utskottet har tidigare, nämligen vid sin behandling av förslag till ny skollag hösten 1985 (UbU 1985/86:6), med riksdagens godkännande avstyrkt motionsyrkanden av detta slag. Utskottet slog då fast att i skolhuvudmans skyldighet att anordna särskola för barn och ungdom, som inte kan gå i grundskolan och gymnasieskolan därför att de är psykiskt utvecklingsstörda, ligger också en skyldighet att ge den omvårdnad som behövs för att eleverna skall kunna tillgodogöra sig utbildningen. Vidare erinrade utskottet om att skollagens bestämmelser om utbildningen kompletteras av bestämmelserna i lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m. fl.

Enligt utskottets mening motsvaras skolhuvudmans skyldighet att anordna särskola av en självklar rätt för den utvecklingsstörde att erhålla undervisning. Att skolöverstyrelsen har tillsynen över särskolan stadgas i skollagen. Utskottet förutsätter att bestämmelserna i skollag och omsorgslag följs. Något särskilt uttalande från riksdagen anser utskottet inte vara påkallat. Riksdagen bör sålunda avslå motionerna 1985/86:Ub297 och 1985/86:Ub818 yrkande 2.

I motion 1985/86:Ub818 (fp) yrkande 1 begärs att skollagen ändras så att *psykiskt utvecklingsstörda får rätt att fullfölja en påbörjad yrkesutbildning* även efter 23 års ålder. Motiveringen till yrkandet finns i motion 1985/86:Sf283. Motionärerna anför att utvecklingsstörda ungdomar enligt den nyligen beslutade skollagen får rätt till utbildning intill utgången av vårterminen det kalenderår de fyller 21 år. Om det behövs för att slutföra en dessförinnan påbörjad utbildning skall de beredas möjlighet att fortsätta till 23 års ålder. De nya bestämmelserna innebär, hävdar motionärerna, en försämring i förhållande till de nu gällande.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

De i motionen åsyftade bestämmelserna återfinns i 3 kap. 19 § i den nya skollagen som träder i kraft den 1 juli 1986. Motsvarande bestämmelser i nu gällande omsorgslag lyder att psykiskt utvecklingsstörd är särskolpliktig längst till och med vårterminen det kalenderår då han fyller 21 år. Om

synnerliga skäl föreligger, kan särskolplikten förlängas till och med vårterminen det kalenderår, då han fyller 23 år.

I proposition 1985/86:10 om ny skollag m. m. uttalade föredragande statsrådet att en skolpliktstid som sträcker sig in i vuxen ålder är betänklig från principiell synpunkt. Fortsatt skolgång efter 17 år – i praktiken normalt i yrkessärskolan – bör kunna vara frivillig, om den utformas som en ovillkorlig rätt att få utbildning i en omfattning som svarar mot den skolpliktstid som gäller i dag.

Beträffande vuxenutbildning för utvecklingsstörda vill utskottet erinra om att denna fråga berördes i proposition 1984/85:176 med förslag till ny omsorgslag. Socialministern uttalade uppfattningen att en kompetensinriktad vuxenutbildning, motsvarande särskolan, bör utvecklas genom formalisering av den försöksvis bedrivna vuxensärskolan (särvux) som skolform. Syftet bör vara att särvux skall komma i nivå med vad som genom bl. a. komvux och grundvux står till förfogande för övriga i samhället. Behovet av sådan utbildning är stort och kommer att förstärkas i och med sänkningen av den övre åldersgränsen för skolplikten. Det finns enstaka ungdomar som inte tar till vara sin rätt till utbildning upp till normalt 21 års ålder men längre upp i åren ångrar att de inte gjorde detta.

I budgetpropositionen har under femte huvudtiteln punkten G 3 anmälts att regeringen givit skolöverstyrelsen i uppdrag att utreda formerna för särvux och att föreslå finansiering av densamma. Uppdraget skall redovisas före utgången av november 1986.

Utskottet föreslår med hänvisning till vad som anförts att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub818 yrkande 1.

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *ändrat resurstilldelningssystem för särskolan*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

2. beträffande *bidrag till lokal skolutveckling*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

3. beträffande *ändrade utbetalningsregler för bidrag till driften av särskolan*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1985/86:100,

4. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen till *Bidrag till driften av särskolor m. m.* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 611 273 000 kr.,

5. beträffande *pedagogiskt stöd till utvecklingsstörda med tilläggshandikapp*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub274,

6. beträffande *utvecklingsstördas rätt till undervisning*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Ub297 och 1985/86:Ub818 yrkande 2,

7. beträffande *rätt för utvecklingsstörda att fullfölja påbörjad yrkesutbildning*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Ub818 yrkande 1.

6. Kostnader för viss personal vid statliga realskolor

Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt B 18 (s. 120) och hemställer

att riksdagen till *Kostnader för viss personal vid statliga realskolor* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 13 mars 1986

På utbildningsutskottets vägnar

Georg Andersson

Närvarande: Georg Andersson (s), Lars Gustafsson (s), Per Unckel (m), Helge Hagberg (s), Ylva Annerstedt (fp), Lars Svensson (s), Ingvar Johnsson (s), Barbro Nilsson (s), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Margareta Hemmingsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Birger Hagård (m) och Jan Hyttring (c).

Reservationer

1. Översyn av statsbidragen till svensk undervisning i utlandet (punkt 1, mom. 3)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med "Vad därefter" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Vad därefter gäller yrkandet i motion 1985/86:Ub272 anser utskottet, i likhet med motionärerna, att översynen av statsbidragen till svensk undervisning i utlandet inte bör motiveras av skolornas betydelse bl. a. för svenska exportföretag. Utgångspunkten för översynen bör i stället vara att stödja sådan undervisning som underlättar samhälleliga åtaganden i andra länder. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub272 yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *översyn av statsbidragen till svensk undervisning i utlandet*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub272 yrkande 10 och med avslag på motionerna 1985/86:Ub213 yrkande 11 och 1985/86:Ub303 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Anslagsbeloppet under Sameskolor (punkt 2, mom. 2)

Georg Andersson, Lars Gustafsson, Helge Hagberg, Lars Svensson, Ingvar Johnsson, Barbro Nilsson och Margareta Hemmingsson (alla s) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet

noterar" och på s. 5 slutar med "att erinra" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att såväl SÖ som sameskolstyrelsen föreslagit att sameskolan i Lannavaara bör läggas ned fr. o. m. läsåret 1986/87. Vid en nedläggning av sameskolan i Lannavaara kan, enligt sameskolstyrelsen, en med grundskolan samordnad sameundervisning bedrivas enligt två alternativ, antingen i Övre Soppero eller i både Övre Soppero och Lannavaara. Det ankommer på Kiruna kommun att som huvudman för grundskolan efter samråd med sameskolstyrelsen och sameföräldrarna fastställa lämplig organisation.

Med hänsyn till att elevunderlaget för sameskolan i Lannavaara nu är mycket begränsat och att sameskolstyrelsen anser att en med grundskolan samordnad sameundervisning i detta fall är att föredra tillstyrker utskottet förslaget om nedläggning av sameskolan i Lannavaara fr. o. m. läsåret 1986/87. Motion 1985/86:Ub221 bör således avslås.

Mot medelsberäkningen under anslaget har utskottet inget att erinra.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *anslagsbeloppet*

att riksdagen till *Sameskolor* med bifall till proposition 1985/86:100 och med avslag på motion 1985/86:Ub221 för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 14 342 000 kr.

3. Resurscentrum vid Bräcke Östergård för elever med rörelsehinder (punkt 3, mom. 1)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "Med hänvisning" och slutar med "motion 1985/86:Ub273" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det vara värdefullt att det kunnande som finns vid Bräcke Östergård kan tas till vara på redovisat sätt. Utskottet delar dock motionärernas uppfattning att behov finns av att inrätta ett statsunderstött resurscentrum för rörelsehindrade elever av liknande slag som resurscentra för syn- och hörselskadade elever. Särskilt för de lärare som undervisar elever i grundskolan med rörelsehinder skulle ett sådant resurscentrum kunna fylla en viktig funktion. Med det anförda tillstyrker utskottet bifall till motion 1985/86:Ub273.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *resurscentrum vid Bräcke Östergård för elever med rörelsehinder*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub273 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Pedagogiskt stöd till utvecklingsstörda med tilläggshandikapp (punkt 5, mom. 5)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Fr. o. m. läsåret" och slutar med "motion 1985/86:Ub274" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är det angeläget att flerhandikappade utvecklingsstörda barn så långt möjligt kan undervisas i särskola på hemorten. Detta kräver pedagogiskt stöd till den skola där eleven undervisas. I likhet med motionärerna anser utskottet att de resurser som finns inom den regionala stödverksamheten är otillräckliga. En snabb utbyggnad av konsulentorganisationen är därför nödvändig. Vad utskottet anfört bör riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub274 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *pedagogiskt stöd till utvecklingsstörda med tilläggshandikapp*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:Ub274 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.